

Betogend essay: Technologie is niet neutraal

Jegor Mlokit

Inleiding

De vraag “Kun je technologie vertrouwen?” wordt de laatste jaren steeds meer gevraagd. Mensen houden zich steeds meer bezig met wat big tech allemaal doet, en of ze wel zo ethisch omgaan met je data en door de komst van AI wordt het steeds een groter onderwerp. “Kan je er wel op vertrouwen dat technologie de goede keuzes maakt en neutraal is?” Dat is een stelling waar voor beide kanten iets te zeggen valt, en varieert dus per persoon, sommige mensen houden zich daar helemaal niet mee bezig en andere juist wel. Hier worden daarom beide kanten bekeken en krijgen we dus inzicht in beide partijen.

Argumenten vóór de stelling

Voorstanders van de stelling zeggen zelf dat technologie nooit neutraal is. Bijvoorbeeld Beerends cultuursocioloog en onderzoeker bij medialab SETUP zegt dat AI niet alleen technische maar ook culturele en morele gevolgen heeft. Bijvoorbeeld legt AI nadruk op efficiëntie, waardoor mensen zelf geneigd voelen om zich te gaan voelen als machines omdat ze graag alles zo efficiënt mogelijk doen.

Luciano Floridi hoogleraar cognitiewetenschappen en oprichter van het centrum voor digitale ethiek aan de universiteit van Yale. Sluit aan bij Beerends en zegt dat technologie altijd dubbel geladen is: technologie bevat zowel positieve als negatieve mogelijkheden. Bijvoorbeeld kan een algoritme een medische diagnoses mogelijk maken maar ook iemands privacy schenden. Volgens Floridi is elke ontwerphandeling een keuze van de ontwerpers en die kiezen welke normen en waarden ingebouwd worden, wat er dus automatisch voor zorgt dat technologie nooit neutraal kan zijn.

Argumenten tégen de stelling

Maar er zijn natuurlijk ook mensen die tegen de stelling zijn. Ze beweren dat het niet de schuld is van technologie maar van de gebruiker zelf. En dat technologie pas gevaarlijk wordt als mensen dat op een gewelddadige manier wordt ingezet, en hetzelfde geldt voor waardevol. Het ligt er dus aan door wie en met welke doeleinde technologie wordt ingezet en legt verantwoordelijkheid bij de gebruiker en niet bij technologie zelf.

Iemand die het daar mee eens is is Jochanan Eynikel Businessfilosoof en schrijver van “robot aan het stuur” voor hem is technologie niet vanzelf goed of slecht, maar vraagt om zorgvuldige omgang. Wet- en regelgeving, zoals de GDPR en AI Act, kunnen vastleggen en ervoor zorgen dat technologie in dienst staat van menselijke waarden.

Maar er is ook een risico van overregulering: als er te veel regels zijn kan dat zorgen voor minder innovatie. Eynikel beweerd dat het beter is om technologie te zien als een middel die ook gevaar met zich mee kan brengen en dat het pas door menselijke handelingen concreet een richting krijgt. Technologie is niet perse goed of slecht, maar de manier waarop je het gebruikt wel.

Dus als je vanuit dit perspectief bekijkt kan technologie wel neutraal zijn, maar dan leggen we onze focus niet op de technologie zelf maar op de gebruikers en de maatschappij.

Conclusie

De stelling “Technologie is niet neutraal” blijft moeilijk, want de voorstanders benadrukken dat alle technologie bestaat uit keuzes en waarden van de ontwerpers waardoor het dus automatisch niet neutraal meer is. Tegenstanders zeggen dat het ligt aan de gebruiker en maatschappij, en dat technologie op veel verschillende manieren ingezet kan worden, afhankelijk van de context.

Uit het debat blijkt dat neutraliteit uiteindelijk alleen maar een illusie is en dat technologie vol zit met normen en waarde van de ontwerper waardoor het meteen niet neutraal genoemd kan worden, maar hoe we met de technologieën omgaan heeft er ook mee te maken, of het goed of slecht is. Daarom is het nodig om altijd kritisch te blijven en vragen te stellen om uiteindelijk bij een helemaal neutrale technologie uit te komen.

Literatuurlijst (APA-stijl)

Beerends, S. (2025, 5 juni). *Technologie is niet goed of fout, maar ook niet neutraal*. Kennisnet.

Eynikel, J. (2023). *Robot aan het stuur*. Antwerpen: Lannoo.

Floridi, L. (2019, 10 april). *The design of any technology is a moral act*. Keynote OEB.